

Vastuullisuusdata kiertotalouden edistäjänä yritysverkostoissa

5.6.2026

Kiertotalous tarkoittaa talousmallia, jossa tuotteiden, materiaalien ja resurssien arvo pyritään säilyttämään mahdollisimman pitkään. Tavoitteena on minimoida luonnosta käyttöön otettavien raaka-aineiden määrä, vähentää jätteen syntyä, ja pienentää muita negatiivisia ympäristövaikutuksia. Käytännössä tämä näkyy esimerkiksi tuotteiden korjattavuutena, uudelleenkäyttönä, kierrätettävyytenä sekä resurssitehokkuuden parantamisena. Yhteiskunnan tasolla kiertotalous nähdään keskeisenä keinona vastata vallitseviin ympäristöhaasteisiin, kun taas yrityksille se tarjoaa mahdollisuuksia vahvistaa ympäristökestävyyttä, kehittää kokonaan uusia liiketoimintamalleja ja saavuttaa kustannussäästöjä ja muita taloudellisia hyötyjä.

Kiertotalouteen siirtyminen haastaa perinteisiä lineaarisia liiketoimintamalleja ja edellyttää yrityksiltä uudenlaista ajattelua tuotteiden suunnittelusta aina niiden käytön jälkeisiin vaiheisiin asti. Kiertotalous ohjaa yrityksiä esimerkiksi kohti palvelupohjaisia ratkaisuja, jakamistaloutta ja tuotteiden elinkaaren hallintaan perustuvia ansaintalogiikoita, mikä edellyttää usein investointeja, uudenlaista osaamista sekä muutoksia arvonluontitapoihin. Kiertotaloudessa elinkaariajattelu korostuu vahvasti: tuotteiden ja materiaalien vaikutuksia ei voida tarkastella vain yksittäisen yrityksen näkökulmasta, vaan niitä on tarkasteltava koko arvoketjun tasolla. Erityisesti tuotteiden suunnitteluvaiheessa tehtävät ratkaisut, kuten modulaarisuus, korjattavuus ja materiaalivalinnat, vaikuttavat merkittävästi siihen, kuinka hyvin kiertotalouden tavoitteet voivat toteutua käytännössä.

Kiertotalouden mukainen toiminta edellyttääkin yhä tiiviimpää yhteistyötä yritysten, alihankkijoiden, palveluntarjoajien ja muiden verkostotoimijoiden välillä. Kiertotaloudessa vaaditaan aiempaa läpinäkyvämpää tietoa materiaalivirroista, resurssien käytöstä ja ympäristövaikutuksista, mikä nostaa vastuullisuusdatan keskeiseen rooliin. Yritysten on pystyttävä keräämään, jakamaan ja hyödyntämään tietoa myös oman

organisaationsa ulkopuolelta, sillä tuotteisiin, materiaaleihin ja resurssien käyttöön liittyvät vaikutukset syntyvät usein useiden toimijoiden muodostamissa verkostoissa. Tämän vuoksi yhteistyö ja tiedonvaihto yritysverkostoissa ovat keskeisessä roolissa kiertotalouden toteuttamisessa.

Kiertotalous ja vastuullisuus kietoutuvat yhteen

Kiertotalous liittyy tiiviisti vastuullisuuden kaikkiin ulottuvuuksiin; ekologiseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen. Ekologisen vastuullisuuden näkökulmasta kiertotalous pyrkii vähentämään luonnonvarojen käyttöä, jätteen syntyä ja päästöjä pidentämällä tuotteiden ja materiaalien elinkaarta ja sekä tehostamalla materiaalien ja resurssien kiertoa. Tavoitteena on vähentää ympäristöön kohdistuvaa kuormitusta ja tukea luonnon kantokyvyn säilymistä.

Sosiaalisen vastuullisuuden näkökulmasta kiertotalous liittyy esimerkiksi reiluihin ja turvallisiin työolosuhteisiin kiertotalouden arvoketjuissa sekä uusien, usein paikallisten työmahdollisuuksien syntymiseen esimerkiksi korjaus-, huolto- ja kierrätystoiminnoissa. Toisaalta kiertotalouteen liittyy myös sosiaalisen vastuullisuuden haasteita, kuten epäeettiset työolot ja puutteellinen työturvallisuus erityisesti globaaleissa kierrätys- ja materiaalinkäsittelyketjuissa sekä työpaikkojen epävarmuus nopeasti muuttuvilla toimialoilla. Tämä osoittaa konkreettisesti sen, miksi vastuullisuutta on tarkasteltava koko verkoston tasolla, eikä vain yksittäisten yritysten näkökulmasta.

Taloudellisen vastuullisuuden näkökulmasta kiertotalous liittyy resurssien tehokkaaseen hyödyntämiseen, materiaalien arvon säilyttämiseen sekä uusien liiketoimintamallien ja innovaatioiden kehittämiseen. Kiertotalous voi edistää yritysten kilpailukykyä vähentämällä riippuvuutta neitseellisistä raaka-aineista ja luomalla uusia ansaintamahdollisuuksia esimerkiksi palvelu- ja jakamistalouden ratkaisujen kautta. Kiertotalous kuitenkin edellyttää yrityksiltä usein alkuinvestointeja ja muutoksia ansaintalogiikkaan, mikä voi olla haastavaa erityisesti silloin, kun päätöksenteossa painottuvat lyhyen aikavälin taloudelliset tavoitteet.

Kiertotalouden edistäminen vaatii mittareita ja vastuullisuusdatan hyödyntämistä verkostotasolla

Kiertotalouden toteutuminen yritysverkostoissa edellyttää yhteistä ymmärrystä siitä, mitä vastuullisuuteen liittyvää tietoa kerätään, miten sitä tuotetaan, millä järjestelmillä sitä hallitaan ja millä tavoin sitä hyödynnetään päätöksenteossa. Kiertotalouden edistämisen näkökulmasta yhteistyö on erityisen olennaista, sillä materiaalien ja tuotteiden kierrot eivät noudata yksittäisten yritysten rajoja. Tämä tekee tiedon jakamisesta, standardeista ja yhteisistä toimintatavoista keskeisiä tekijöitä onnistuneessa kiertotalouden toteuttamisessa. Läpinäkyvä tieto materiaalien, energian ja resurssien käytöstä auttaa yrityksiä tunnistamaan mahdollisuuksia resurssitehokkuuden parantamiseen, ympäristövaikutusten vähentämiseen ja uusien kiertotalouden

mukaisten ratkaisujen kehittämiseen.

Samalla vastuullisuusdata tukee yritysten mahdollisuuksia vastata kasvaviin raportointivaatimuksiin sekä asiakkaiden ja muiden sidosryhmien tiedontarpeisiin. EU:n kestävyysraportointidirektiivi CSRD lisää yritysten velvollisuuksia raportoida toimintansa vastuullisuusvaikutuksista aiempaa laajemmin ja yksityiskohtaisemmin. Raportoinnin tueksi laaditut ESRS-standardit määrittelevät tarkemmin, mitä vastuullisuustietoa yritysten tulee raportoida ja millä tavalla tieto esitetään vertailukelpoisessa muodossa. ESRS-standardit sisältävät useita vastuullisuuden osa-alueita käsitteleviä kokonaisuuksia, joista kiertotaloutta käsittelevä E5-osio sisältää datapisteitä muun muassa materiaalien sisään- ja ulostulovirroista, resurssien käytöstä ja jätteestä. Yhteiset raportointikäytännöt voivat tukea yrityksiä paitsi sääntelyyn vastaamisessa myös kiertotalouden kehittämisessä käytännön tasolla, sillä vertailukelpoinen vastuullisuusdata helpottaa resurssien käytön, materiaalivirtojen ja ympäristövaikutusten tarkastelua koko verkoston näkökulmasta.

Kiertotalous ei siten ole vain ympäristöön liittyvä tavoite, vaan laajempi muutos kohti resurssiviisaampaa ja vastuullisempaa talousjärjestelmää. Samalla vastuullisuusdatasta on muodostumassa keskeinen väline, jonka avulla tätä muutosta voidaan johtaa, mitata ja kehittää yritysverkostoissa. Tulevaisuudessa kilpailukyky voikin rakentua yhä enemmän sen varaan, kuinka tehokkaasti yritykset kykenevät hyödyntämään ja jakamaan vastuullisuusdataa osana laajempia verkostoja ja arvoketjuja.

Artikkeli on kirjoitettu osana VEKKI – Verkoston vastuullisuusdata kiertotalouden edistämisessä -hanketta, joka on Euroopan unionin osarahoittama. Hanketta toteuttavat yhteistyössä Seinäjoen ammattikorkeakoulu ja Vaasan yliopisto.

Laura Könönen
Asiantuntija, TKI
SEAMK

Anni Rajala
Nuorempi apulaisprofessori
Vaasan yliopisto

Annemari Vanhaviitakoski
Yliopisto-opettaja
Vaasan yliopisto

Sanna Joensuu-Salo
Tutkijayliopettaja, dosentti
SEAMK